

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/197290,TEKST-AUDIO-40-rocznica-smierci-Piotra-Bartoszcze.html>
19.05.2024, 09:32

[TEKST + AUDIO] 40. rocznica śmierci Piotra Bartoszcze

Data publikacji 06.02.2024

Piotr Bartoszcze wraz z bratem Romanem i ojcem Michałem współtworzyli NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność Chłopska”. W 1981 r. był on jednym z sygnatariuszy porozumień bydgoskich z władzami PRL, w wyniku których zarejestrowany został NSZZ RI „Solidarność”. Zginął w niewyjaśnionych okolicznościach, 8 lutego 1984 r. w studziencie melioracyjnej odnaleziono jego ciało.

Działalność opozycyjna

Piotr Bartoszcze urodził się 14 kwietnia 1950 r. w Jaroszewicach. Ukończył zasadniczą szkołę zawodową w Inowrocławiu i od 1971 r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Od młodego wieku angażował się czynnie w działalność społeczną.

Od października 1980 r. był członkiem Komitetu Założycielskiego NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność Chłopska”. W dniach 8-9 marca 1981 r. brał udział w Zjeździe Zjednoczeniowym związków zawodowych rolników w Poznaniu, na którym powołano go na członka Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”.

Piotr Bartoszcze, fot. A.I.P.N

Od 16 marca do 17 kwietnia 1981 r. uczestniczył w strajku okupacyjnym „Solidarności” RI w Bydgoszczy, wszedł też w skład Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego. Brał aktywny udział w działaniach, m.in. w strajku okupacyjnym w siedzibie ZSL w Inowrocławiu w dniu 16 kwietnia 1981 r. **Był jednym z sygnatariuszy porozumień bydgoskich w dniu 17 kwietnia 1981 r.**, w wyniku których doszło do zarejestrowania „Solidarności” RI. W swoich rodzinnych stronach pełnił funkcję przewodniczącego NSZZ RI „Solidarność” w gminie

Inowrocław i był członkiem władz wojewódzkich związku w Bydgoszczy. Od września 1981 r. był przewodniczącym Międzygminnej Rady Porozumiewawczej „Solidarności” RI Kujaw Zachodnich i Pałuk i członkiem Krajowej Komisji Porozumiewawczej Niezależnych Samorządnych Chłopskich Związków Zawodowych.

Jako aktywny działacz rolniczej Solidarności znalazł się w zainteresowaniu Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Bydgoszczy, która prowadziła jego inwigilację od 1981 r. w ramach Sprawy Obiektowej krypt. „Spółdzielnia” oraz Sprawy Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Uzdrowiciel”.

Po wprowadzeniu stanu wojennego prawie przez rok udało mu się uniknąć internowania, doszło do niego 13 września 1982 r. Z Ośrodka Odosobnienia we Włocławku-Mielęcinie został zwolniony 24 listopada. Zajął się kolportażem podziemnego pisma „Żywią i Bronią” oraz współpracował z Ogólnopolskim Komitetem Oporu Rolników. Nadal był obserwowany przez Służbę Bezpieczeństwa, był wielokrotnie przesłuchiwany i poddawany rewizjom.

Tajemnicza śmierć i niewyjaśnione śledztwo

Piotr Bartoszcze zaginął 7 lutego 1984 r. podczas rozwożenia wydawnictw podziemnych, **prawdopodobnie został zamordowany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa.** Jego ciało ze śladami pobicia znaleziono w studzience melioracyjnej w pobliżu Sławęcina.

Prokuratura Rejonowa w Inowrocławiu przyjęła wersję wydarzeń mówiącą, że do śmierci Piotra Bartoszcze doszło w wyniku nieszczęśliwego wypadku. Po zderzeniu z nieznanym samochodem miał uciec z miejsca zdarzenia i wpaść do studzienki melioracyjnej. W wyniku zaklinowania w studzience, ściśnięcia i problemów z sercem miał, według opinii prokuratury, tam umrzeć.

Śmierć Bartoszcze wzbudziła szereg wątpliwości. W jego organizmie wykryto alkohol, a ciało nosiło ślady pobicia. Wiele wskazuje na to, że mężczyznę uduszono. Prokuratura nie dopuściła do oględzin zwłok przedstawiciela rodziny, natomiast brał w nich udział m.in. kpt. Grzegorz Piotrowski – jeden z późniejszych morderców ks. Jerzego Popiełuszki. **Śledztwem interesował się gen. Wojciech Jaruzelski,** a także ówczesna Prokuratura Generalna, która na wielu etapach postępowania instruowała podległe jednostki co do sposobu prowadzenia czynności.

Tym ustaleniom, od samego początku, nie dawali wiary zarówno współpracownicy jak i rodzina ofiary. Antoni Tokarczuk, działacz demokratycznej opozycji w PRL i znajomy rodziny, przytacza wiele wątków, które rzucają inne światło na okoliczności śmierci opozycjonisty. Wyciągając wnioski z oględzin miejsca zdarzenia Antoni Tokarczuk przedstawia swoją wersję wydarzeń:

„Milicja goniła jego samochód, spychała z drogi.

Świadczą o tym ślady białego i niebieskiego lakieru na jego aucie. Zebraliśmy z kolegami ten lakier, ale nie mieliśmy swojego laboratorium, w którym można by przeprowadzić uczciwe badania. Ślady świadczyły też o tym, że syrenka bosto dwukrotnie znalazła się w rowie i że ktoś pomógł jej tam wpaść. Chcieliśmy zeznawać w tej sprawie, ale wówczas nikt nie chciał nas słuchać”.

O śladach, które zobaczył na polu, mówi, że nigdy ich nie zapomni:

„Widoczne były trzy ślady. Piotr na pewno uciekał. Goniły go dwie osoby. Nie mógł być pijany, bo uciekał wielkimi susami. Ze dwa, trzy razy te dwa gończe psy, ci mordercy, dopadli go, bo widać ślady szarpaniny. Na ziemi odcisnęły się ślady jego sztruksów. Pewnie im się wyrywał. W końcu go zatrzymali”.

Z orzeczeniem prokuratury komunistycznej nie zgodziła się rodzina Piotra Bartoszcze. Podnoszono, że **w śledztwie zignorowano ślady innych osób na miejscu zdarzenia**. Tak samo pominięto zeznania świadków, którzy potwierdzali, że tuż przed zdarzeniem mieli kontakt z ofiarą i nie byli świadkami spożywania przez niego alkoholu. Jeszcze w 1984 r. śledztwo zostało umorzone.

11 czerwca 1990 r. postępowanie w sprawie śmierci Piotra Bartoszcze zostało ponownie podjęte i po pięciu latach zakończone bez zmiany ustaleń końcowych.

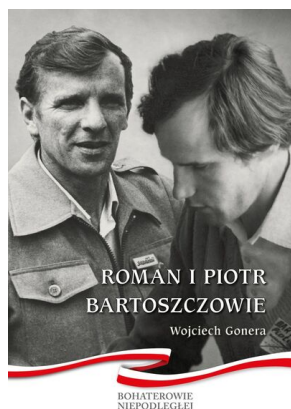
12 września 2016 r. śledztwo w sprawie śmierci Piotra Bartoszcze wznowił Instytut Pamięci Narodowej. W opinii, jaką dysponują prokuratorzy IPN, do śmierci przyczyniły się osoby trzecie, co wskazuje na zabójstwo opozycjonisty. Na podstawie dowodów zgromadzonych w toku śledztwa **pion śledczy IPN ustalił, że Piotr Bartoszcze został zamordowany przez funkcjonariuszy służby bezpieczeństwa i przyjął kwalifikację czynu jako zabójstwo**. Wysoce prawdopodobne jest, iż doszło do niego ze względu na jego wcześniejszą działalność opozycyjną. 21 października 2019 r. postępowanie w sprawie śmierci Piotra Bartoszcze zostało umorzone ze względu na niewykrycie sprawców.

W roku 2006 r. prezydent Lech Kaczyński odznaczył pośmiertnie Piotra Bartoszcze Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

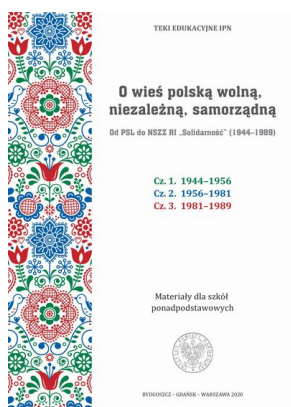
W 2015 r. został pośmiertnie odznaczony [Krzyżem Wolności i Solidarności](#).

***

W 2022 r. IPN wydał publikację z serii Bohaterowie Niepodległej: [Wojciech Gonera, Roman i Piotr Bartoszczowie](#).

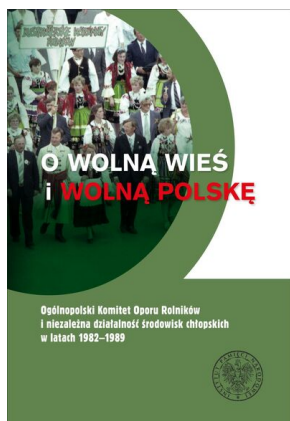

W 2021 r. IPN wydał tękę edukacyjną: [„O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI „Solidarność” \(1944–1989\)”](#). Materiały edukacyjne dla nauczyciela oraz ćwiczenia dla ucznia O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI „Solidarność” (1944–1989) mają wspierać nauczycieli szkół ponadpodstawowych w procesie kształcenia historycznego, uzupełniać narrację i treści nieobecne w podręcznikach szkolnych odnoszące się do antykomunistycznego oporu społecznego mieszkańców polskiej wsi w okresie komunistycznej dyktatury. Dotyczy to szczególnie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w., kiedy to ukształtowały się niezależne związki chłopskie, na bazie których powstały różne nurty „Solidarności” rolniczej. [Tęka do bezpłatnego pobrania.](#)

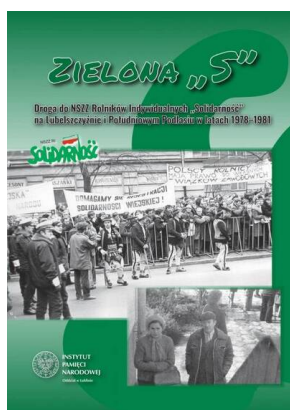

W 2020 r. IPN wydał książkę pt. [„O wolną wieś i wolną Polskę. Ogólnopolski Komitet Oporu Rolników i niezależna działalność środowisk chłopskich w latach 1982–1989”](#), red. Cecylia Kuta i Michał Wenklar. Publikacja opisuje ruch społeczny „Solidarność”, który stanął przeciw władzy komunistycznej w latach osiemdziesiątych, nie ograniczał się do pracowniczego związku NSZZ „Solidarność”. Współtworzyły go inne grupy społeczne, w

tym również środowiska rolnicze. Walka o rejestrację NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarności”, do której ostatecznie doszło w maju 1981 r., stanowiła jedno z głównych pól konfliktu z władzą po Sierpniu '80.

Do [pobrania jest także bezpłatny e-book](#) Rafała Szewczyka pt. *Zielona S. Droga do NSZZ Rolników Indywidualnych Solidarność na Lubelszczyźnie i Południowym Podlasiu w latach 1978-1981*.

Instytut Pamięci Narodowej w 2021 r. przygotował ogólnopolską wystawę plenerową pt. *Tu rodziła się „Solidarność” rolników* – [spot informacyjny](#).

W 2021 r. ukazał się, przygotowany przez IPN, [dodatek do Kuriera Kieleckiego](#) na czterdziestolecie narodzin w Polsce niezależnego ruchu chłopskiego. Opowiada o tym jak pod koniec 1980 r. otworzyła się droga do rejestracji związku. Po likwidacji przez komunistów Polskiego Stronnictwa Ludowego, polscy chłopcy pozostali na długie lata osamotnieni w walce o ziemię i obronę swoich praw. Zmieniły to dopiero wydarzenia z początku lat 80. XX wieku.

Zapraszamy również do [obejrzenia dyskusji o książce](#) Andrzeja W. Kaczorowskiego *Znana i nieznana historia rolniczej „Solidarności”*.

Zachęcamy również do zapoznania się z materiałami znajdującymi się w portalu przystanekhistoria.pl i na innych stronach IPN:

- Paweł Popiel, [Piotr Bartoszcze. Rolnik, związkowiec, ofiara SB](#)
- [Dane z katalogu osób „rozpracowywanych”](#)
- [Biogram z Encyklopedii Solidarności](#)
- [Polskie Miesiące Grudzień 1981 r. – Piotr Bartoszcze](#)
- Andrzej W. Kaczorowski, [Prymas wobec rolniczej „Solidarności”](#)
- Andrzej W. Kaczorowski, [Rolnicy „okrągłego stołu”](#)
- [NSZZ "Solidarność" Rolników Indywidualnych w Polsce Północno-Wschodniej](#)
- IPNtv: [O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do „Solidarności” RI](#)

AUDIO:

Aby zobaczyć odtwarzać włącz JavaScript

PLIKI DO POBRANIA

[dr Mateusz Szpytma, zastępcaprezesa IPN - 7 lutego 1984 zamordowanie Piotra Bartoszcze, działacza NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” \(mp3, 4.35 MB\) 06.02.2024 11:00](#)
[dr Mateusz Szpytma, zastępcaprezesa IPN - 7 lutego 1984 zamordowanie Piotra Bartoszcze, działacza NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” \(wav, 31.9 MB\) 06.02.2024 11:00](#)